

Hedeselskabets Tidsskrift

1966

87. årgang

Udgivet af
Det danske Hedeselskab

Viborg
Carlo Mortensens Bogtrykkeri
1966

Redaktionsudvalg:
Afdelingschef, skovrider **B. Steenstrup** (formand),
Afdelingschef **N. Venov**
og distriktsbestyrer **J. Alsted**.
Redaktør: **Har. Skodshøj**.

INDHOLD:

Administration:

	<i>Side</i>
Hedeselskabets bestyrelse	4, 376
Hedeselskabets jubilæum	45, 118, 167, 199, 217, 219, 357
Hedeselskabets årsmøde	48
Skovriderskifte i Birkebæk	59
Årsberetning ved Fr. Heick	236, 275, 315
Fra Hedeselskabets årsmøde, ref. v. H. S.	321
Hedeselskabets regnskab	337

Skovbrug og læplantning:

Tre nåletræarters forhold til lyset (sluttet), af E. Oksbjerg	10
Skovbrugets mekanisering, af L. Oppermann	33
Læhegn og egnspleje, ref. fra Brande Plantningsforening	41
Plantningsforeningerne på Djursland sammensluttet, v. P. M. P.	49
Et gødningsforsøg med urea i midaldrende hedegran, af Carl Mar: Møller og Jørgen Lundberg	73
Hedeplantagernes produktion, v. J. Lundberg	154
Nye plantagearealer	164, 215
Landsplan for læplantning, ref. v. H. S.	223
Nordisk Skovforsikringsforbund, v. H. S.	355
Tre nåletræarters skudvækst og frostfølsomhed, af E. Oksbjerg	359
Dansk Plantageforsikringsforening, ref. v. D. P.	371
Bundtning af rummetertræ, af Sven Larsen	372
Om nåletræernes vandbalance, af E. Oksbjerg	378, 399
Støvstormene og plantagerne, af Axel S. Sabroe	408
Plantage nr. 1, af P. K.	411

Grundforbedring, mose- og engkultur:

Om ledningslængde og drændybde, af K. Sandahl Skov og N. K. Salhøj	24
Perspektiver i dræningsarbejdet, af K. Sandahl Skov	101
Plastdrænrør og standardisering, af K. Sandahl Skov	389
Maskinel rensning af drænledninger, ved N. K. Salhøj	419
Proflundersøgelse i Vildmosen, af K. Sandahl Skov	421

Nekrologer:

Fhv. amtsrådsmedlem Jacob Jacobsen, Rutsker	48
Emanuel Vestbo, Tarm, af Fr. Heick	197
Forstassistent Niels Nielsen, Hald Ege, af B. Steenstrup	213
Skovfoged Holger Schrøder	214
Rentier Søren Johansen, Holsted, af H. S.	215
Fhv. folketingsmand Laust Nørskov, nekrolog v. Chr. Mourier-Petersen og Fr. Heick	233
Fhv. direktør Chr. E. Flensborg, af B. Steenstrup	343

Litteratur:

Agerdyrkningslære, anm.	41
Vore skovtræers og -ejeres ve og vel, anm. v. E. Oksbjerg	55
Det danske Hedeselskab i ny belysning, anm. v. Vagn Dybdahl	63
E. M. Dalgas, anm. v. A. Howard Grøn	113
Forsøgene med kunstig vanding, anm. v. H. S.	333
Rodsvampens angrebsveje, anm.	393
Arbejdsteknik ved skovarbejde, anm. v. Ebbe Udsen	425
Fra landbrugets verden, anm., v. H. S.	427

Forskelligt:

	<i>Side</i>
Tiden rider hurtigt, af Fr. Heick	2
Landbrug på Grønland, af K. Sandahl Skov	5
Tørveproduktionen i 1965, af A. Krøigaard	17
Hedebonde som komponist	18
Ny produktion i ny by, af H. Skodshøj	50
Reaktionstal i jord, af J. Frederiksen og J. Lundager Jensen	119
Mergling i Sydvestjylland, erindringer, i bearbejdelse v. H. Skodshøj	139
Hvad de skrev om jubilæet	199
Prolog ved jubilæet, af Th. Th. Hove	217
Vestjyllands Mergelforsyning, referat v. H. S.	226
Hedebugets årsmøde, ref. v. Har. Skodshøj	328
Nogle hilsener til jubilæet på vers	336
Mergelselskabernes årsmøde, v. H. S.	347
Hedelskabets sølvbæger til Johs. Jørgensen	396
Sølvbæger til Laura og Richard Andersen, Gludsted	406
Produktionen af tørv i 1966, af A. Krøigaard	425

I F Å O R D:

Et strømhjul ved Kolding	20
»Skov og Folk« ophørt	21
Drænrørsrensning i Norge	21
Skovgødskning i Sverige	22
Skovplantningen i Island	43
Tramp trøj —	44
Troels Th. Mikkelsens gave til Kongenshus	60
Fællesmekanisering og maskinstation	61
Rekordår for handel med skovprodukter	61
Træk i hedernes vegetationshistorie	61
Løgstør Plantningsforening	62
Gave til skovrider Mørch Sørensen	62
Svensk skovbrugs datacentral	62
Moserne i Island	231
Tirslund plantage	231
Skovkongressen i Madrid	232
Beskæftigelsen i svensk skovbrug	232
Hedelskabets jubilæumsfilm	357
Ungarsk besøg	358
Tyttebærrene	358
Landbrugsfilmen »Nye Veje«	376
Plantningsselskabet Sønderjylland	376
Houborg plantage 100 år	397, 428
Gave til Kongenshus	397
Halvering af arbejdskraften i svensk skovbrug	398
Deformering af douglasgran	398
Sølvbæger til Kirstine og J. Bækgaard Knudsen, Snejbjerg	417
Nye mindsten i Kongenshus	416
Sølvbæger til Ingvar Fejerskov, Give	418

FORFATTERFORTEGNELSE:

	<i>Side</i>
Dybdahl, Vagn: Det danske Hedeselskab i ny belysning, anmeldelse	63
Frederiksen, J. og J. Lundager Jensen: Reaktionstal i jord	119
Grøn, A. Howard: Bogen om E. M. Dalgas, anmeldelse	113
Heick, Fr.: Tiden rider hastigt	2
Nekrolog over Laust Nørskov	235
Årsberetning	236, 275, 315
Hove, Th. Th.: Prolog	217
Hedeselskabets jubilæumsudstilling i Herning	219
Jensen, J. Lundager og J. Frederiksen: Reaktionstal i jord	119
Krøigaard, A.: Tørveproduktionen i 1965	17
Produktionen af tørv i 1966	425
Larsen, Sven: Bundtning af rummetertræ	372
Lundberg, Jørgen og Carl Mar: Møller: Et gødningsforsøg med urea	73
Hedeplantagernes produktion	154
Mourier-Petersen, Chr.: Nekrolog over Laust Nørskov	233
Møller, Carl Mar: og Jørgen Lundberg: Et gødningsforsøg med urea	73
Oksbjerg, E.: Tre nåletræarters forhold til lyset (slut)	10
Vore skovtræers og -ejerers ve og vel, anmeldelse	55
Tre nåletræarters skudvækst og frostfølsomhed	359
Om nåletræernes vandbalance	377, 399
Oppermann, L.: Skovbrugets mekanisering	33
Petersen, Ditlev: Dansk Plantageforsikringsforening	371
Sabroe, Axel S.: Støvstormene og plantagerne	408
Salhøj, N. K.: Maskinel rensning af drænledninger	419
Salhøj, N. K. og K. Sandahl Skov: Ledningslængde og drændybde	24
Skodshøj, Har.: Ny produktion i ny by	50
Mergling i Sydvestjylland, erindringer af J. Mikkelsen Lauridsen, bearbejdet ved Har. Skodshøj	139
Hedeselskabets jubilæum, ref.	167
Søren Johansen, Holsted, nekrolog	215
Ref. af Plantningsforeningernes årsmøde	223
Vestjyllands Mergelforsyning, ref.	226
Ref. af Hedeselskabets årsmøde	321
Ref. af Hedebrugets årsmøde	328
Forsøgene med kunstig vanding	333
Mergelselskabernes årsmøde	347
Nordisk Skovforsikringsforbund	355
Houborg plantage	411, 428
Skov, K. Sandahl: Landbrug på Grønland	5
og N. K. Salhøj: Ledningslængde og drændybde	24
Perspektiver i dræningsarbejdet	101
Plastdrænrør og standardisering	389
Profilundersøgelse i Vildmosen	421
Steenstrup, B.: Nekrolog over fhv. direktør Chr. E. Flensborg	343
Udsen, Ebbe: Arbejdsteknik ved skovarbejde, anm.	425

FØRTEGNELSE

over Hedeselskabets repræsentanter og bestyrelse

efter årsmødet 1966

	År for sidste valg	1. gang valgt
<i>Aabenraa-Sønderborg amter:</i>		
Gårdejer Jacob Jørgensen, Brandsbøl, Nordborg	1962	1956
Gårdejer Holger J. Hansen, Enghuset, Stubbæk, Aabenraa	1965	1959
<i>Aalborg amt:</i>		
Proprietær J. Chr. Welling, R., Valstedgaard, Sebbersund	1965	1953
Gårdejer Axel Andersen, Kyvsgaard, Langholt	1962	1956
<i>Århus og Skanderborg amter:</i>		
Proprietær S. Arentoft, R., Castenschioldsvej 8, Højbjerg	1962	1944
Godsejer A. Pontoppidan, Constantinsborg, Ormslev (næstformand for repræsentantskabet 1964)	1965	1947
Proprietær Marcus Hansen, R., Vester Mølle, Skanderborg	1962	1950
<i>Haderslev-Tønder amter:</i>		
Stiftamtmand Jens Pinholt, K. I. DM., Haderslev	1962	1953
Gårdejer Niels Lund, V. Gammelby, Højer	1965	1959
<i>Hjørring amt:</i>		
Sognefoged, husmand Emil Petersen, Jerup	1962	1956
Gårdejer Niels Olesen, Ejerstedgaard, Nr. Saltum	1962	1962
Proprietær O. U. Jepsen, Eskjær, Tolne	1965	1965
<i>Randers amt:</i>		
Gårdejer Johs. Grosen, »Vestervang«, Skæring, Egaa	1965	1947
Hofjægermester, godsejer Chr. Mourier-Petersen, R., Rugaard, Hyllested (formand for repræsentantskabet 1964)	1962	1950
Gårdejer K. Støvring, Bjergby, Spentrup	1965	1953
<i>Ribe amt:</i>		
Bankdirektør C. F. Christiansen, R., Brørup	1965	1959
Sognerådsfmd., gårdejer Anders Chr. Andersen, M. F., Morsbøl plantage, Grindsted	1965	1959
Sognerådsfmd. gårdejer Erik Rosenstand, Lindbæksminde, Sdr. Farup, Ribe	1962	1962
<i>Ringkøbing amt:</i>		
Konsulent J. E. Foged, R., Hammerum	1965	1953
Folketingsmand, dommer K. Thestrup, K. p. p., Herning	1962	1956
Gårdejer Knud Raunkjær, Raunkjærgaard, Lyhne, Ølgod	1965	1965

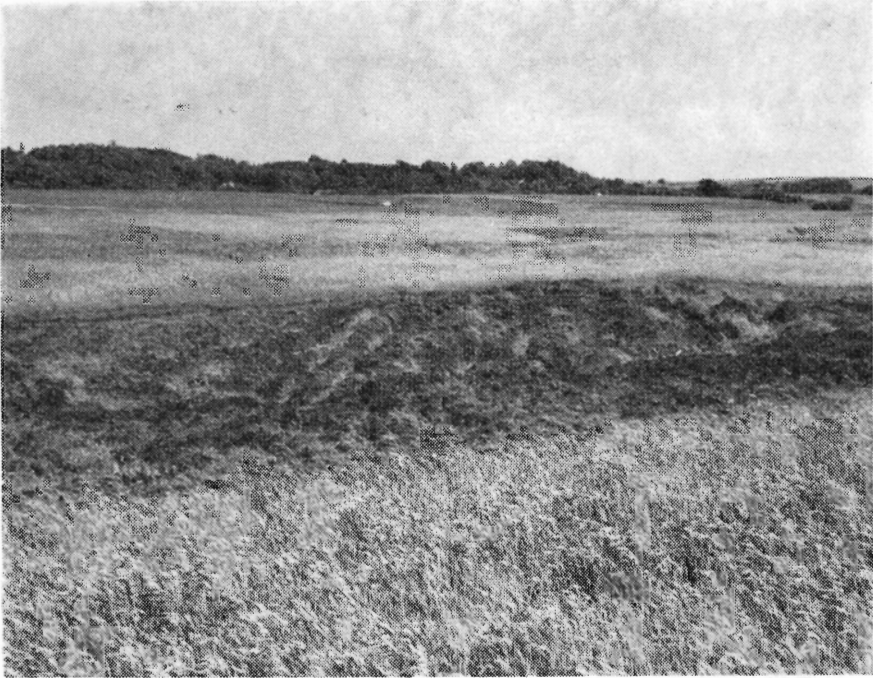
	År for sidste valg	1. gang valgt
<i>Thisted amt:</i>		
Planteskoleejer Oscar Bang, R., Nykøbing M.	1965	1947
Gårdejer Poul Pedersen, Smerup, Hvidbjerg	1962	1962
<i>Vejle amt:</i>		
Gårdejer J. L. Knudsen, Egtved	1962	1956
Gårdejer A. Johnsen, Højgaard, Ildved, Jelling	1965	1959
Sognefoged Mathias Mathiasen, Grarup, Brande	1965	1959
<i>Viborg amt:</i>		
Godsejer E. Obel, Haxholm, Laurbjerg	1962	1950
Konsulent, gårdejer L. Bønding Pedersen, Overlund, Viborg	1965	1965
Kgl. skovrider A. Hviid, R. I., Stendalgaard, Kjellerup	1965	1965
<i>Svendborg amt:</i>		
Folketingsmand, konsulent Kresten Damsgaard, R. I., V. Skerninge	1965	1955
<i>Københavns stad:</i>		
Landsretssagfører Jacob Hald, Vester Voldgade 92, København V	1965	1965
<i>København-Roskilde amter:</i>		
Fhv. amtsrådsmedlem, gårdejer P. M. Poulsen, R., Frihedstoft, Jersie, Ll. Skensved	1965	1947
<i>Frederiksborg amt:</i>		
Proprietær, landbrugskandidat H. S. Algreen- Petersen, Jørlunde, Ølstykke	1962	1962
<i>Odense-Assens amter:</i>		
Forstander Vagn Fog-Petersen, Dalum landbrugsskole, Hjallese	1962	1962
<i>Holbæk amt:</i>		
Proprietær H. Holm Clausen, Hagesholm, Hørve	1962	1962
<i>Sorø amt:</i>		
Godsejer S. Dahl, R., Cathrineholm, Slagelse	1962	1947
<i>Præstø amt:</i>		
Forpagter H. Fabricius, R. I., Grævlingebakken, Nygaard, Præstø	1962	1947
<i>Maribo amt:</i>		
Amtsrådsmedlem, kammerherre J. C. V. V. Grand- jean, R. I., Vennerslund, Nr. Alslev	1962	1947
<i>Bornholms amt:</i>		
Amtsrådsmedlem, sognerådsfmd. H. Svendsen, Nyker (suppl. valg til 1971)	1966	1966

<i>Valgte af repræsentantskabet:</i>	År for sidste valg	1. gang valgt
Hofjægermester, godsejer A. Olufsen, R. I., Quistrup, Struer (valgt i Ringkøbing amt 1938)	1965	1947
Fhv. landbrugsminister Jens Sønderup, K., Sønderupgaard, Herborg	1965	1950
Kammerherre K. Friis Jespersen, K. I. DM., Vitus Berings Allé 3, Klampenborg	1965	1950
Borgmester, bankdirektør J. J. Paulsen, R. I., Tønder	1965	1953
Direktør N. Basse, K. DM., Villa Tatoi, Viborg	1965	1959
Gårdejer Hans M. Jensen, Højerup, St. Heddinge	1964	1961
Godsejer Hans Helmuth Lüttichau, Tjele, Ørum Sdrl.	1966	1963
Direktør A. W. Nielsen, K. p. p., Gl. Carlsbergvej 16, København Valby	1966	1963
Landbrugsminister Chr. Thomsen, Johs. Ewaldsvej 14, Viborg	1966	1963
Direktør Finn Thøgersen, Kirkevej 13, Taastrup	1966	1963
Direktør Finn Hjerl-Hansen, R. I. p. p., Sandbjerggaard, Hørsholm	1966	1966
Direktør B. Stausholm, Pindstrup	1966	1966

Bestyrelsen :

- Hofjægermester, godsejer A. Olufsen, R. I., Quistrup, Struer.
(Formand). Valgt af repræsentantskabet 1966 (1948).
- Hofjægermester, godsejer Chr. Mourier-Petersen, R., Rugaard, Hyllested. (Næstfmd). Formand for repræsentantskabet 1964 (1963).
- Fhv. landbrugsminister Jens Sønderup, K., Sønderupgaard, Herborg.
Valgt af repræsentantskabet 1965 (1959).
- Konsulent J. E. Foged, R., Hammerum.
Valgt af repræsentantskabet 1964.
- Departementschef Vald. Hornslet, K. p. p., landbrugsministeriet,
København K.
Valgt af landbrugsministeriet 1966 (1959).
- Kontorchef, cand. polit. frk. Alice Brun, R. I., finansministeriet,
København K.
Valgt af landbrugsministeriet 1966 (1965).
- Amtsrådsmedlem, afdelingsformand Th. Holm, Brovst.
Valgt af landbrugsministeriet 1966 (1957).
- Husmand Hans Larsen-Ledet, Aarup, Vraa.
Valgt af De samv. danske Husmandsforeninger 1966 (1966).
- Folketingsmand, gårdejer Anders Andersen, R., Benzonslyst, Grenaa.
Valgt af De samv. danske Landboforeninger 1966 (1966).

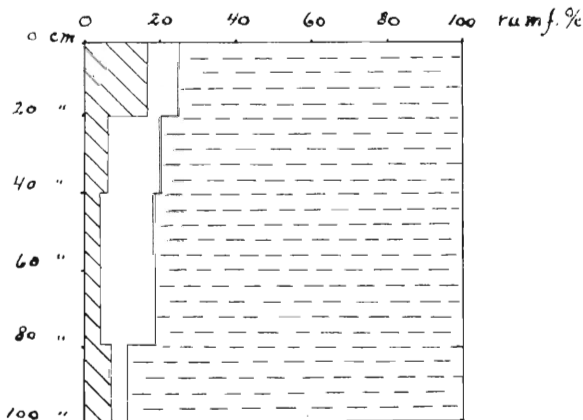

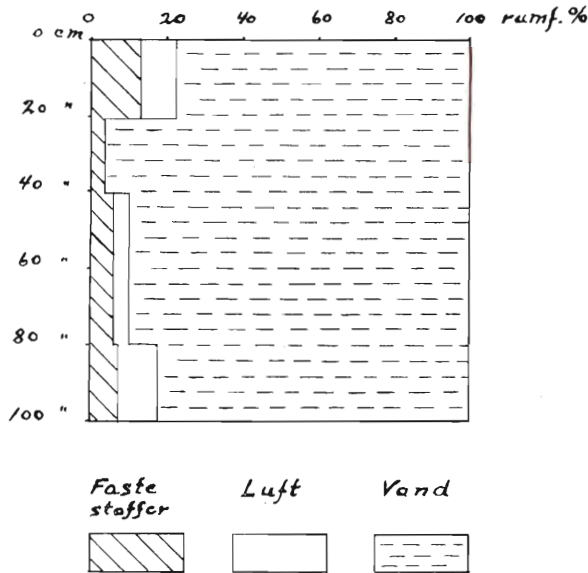
Stærkt vandlidende engareal.

Situationen kan også illustreres i en skematisk optegning, der bl. a. viser det overordentligt beskedne tørstofindhold. Der er mindre tørstof i en liter tørvejord i naturlig aflejring end i en liter mælk!

Og hvad er så årsagen til, at tørvejorden i lokale partier bliver udsat for en komprimering, der medfører, at de grove luftporer bliver presset sammen til finere vandholdende porer og som rent umiddelbart kan iægttages i marken ved en sammensyning af størrelsesordenen 10—20 cm i forhold til den omgivne faste mark?

PROFIL 1:

PROFIL 2:

Spørgsmålet kan ikke besvares på indeværende tidspunkt, men det må antages, at denne uheldige udvikling kan startes ganske lokalt ved f. eks., at en maskine kører fast, og at jorden trykkes og vibreres sammen under forsøget på at få maskinen fri. Der dannes da en lille skålformet fordybning, hvor der i nedbørsrige perioder vil stå vand i længere tid. Bearbejdes eller befærdes arealet i sådanne perioder, vil man måske forsøge at køre hen over den våde plet med det resultat, at maskinen igen kører fast eller kun med besvær og efterladende dybe hjulspor passerer det vandfyldte parti.

Den omstændighed, at de våde partier tilsyneladende »breder sig«, må skyldes det enkle forhold, at både dyrene og traktorførerne vover sig så langt ud, at overgangszonen mellem den faste og den ustabile jordbund stadig nedbrydes.

Hvordan en sådan tørvejords bæredygtighed kan regenereres er et spørgsmål. Jordbearbejdning til normal dybde og eventuel udlægning i græs vil i alt fald være en meget tidkrævende fremgangsmåde. Der er startet en uheldig udvikling og den må straks brydes. Fremgangsmåden vil formentlig være:

1. At befærde arealerne med stor forsigtighed specielt i nedbørsrige perioder.
2. At anvende et hjuludstyr på vogne og maskiner, der nedsætter trykket på jorden mest muligt.
3. At gennemføre en effektiv afdræning af de våde partier, og det vil givet fordre,
4. at der foretages en jordbundsløsning af de komprimerende lag, således at den nødvendige gennemtrængelighed reetableres.

K. Sandahl Skov.

Produktionen af tørv 1966

Der er i løbet af sommeren 1966 i alt fremstillet 9.400 tons tørvebrændsel i de danske moser, hvilket er ca. 20 pct. mindre end i 1965. Da der øjensynligt endnu er en del forbrugere, der vil have tørv eller formbrændsel, har der ingen vanskeligheder været med afsætningen af en så lille produktion, tværtimod angiver nogle producenter, at der kunne være solgt mere, end der blev fremstillet. Det har dog næppe drejet sig om større mængder.

Nogle sønderjyske producenter har eksporteret størstedelen af deres produktion til Tyskland. Der foreligger ikke nærmere oplysninger om størrelsen af denne eksport, men skønsmæssigt kan det anslås, at det drejer sig om et par tusinde tons.

Moserne har nu udspillet deres rolle i landets brændselsforsyning, og opgaven for den nærmeste fremtid må blive at få så stor en del af de mere eller mindre afgravede arealer, der ligger spredt over hele landet, bragt under kultur på den ene eller anden måde. En stor del af dem vil kunne afvandes og opdyrkes for en rimelig bekostning, medens andre som følge af håbløse afvandingsforhold er dømt til at henligge som reservater for flora og fauna.

A. K.

L I T T E R A T U R ★

G. Bergsten:

»ARBEJDESTEKNIK VED SKOVARBEJDE«

*udgivet af Skovarbejderskolen i Nødebo 1966,
146 sider og 152 figurer. Pris kr. 12,50.*

I bogens forord nævnes, at: »Formålet med denne bog er at fremme og udbrede forståelsen af principperne for god arbejdsteknik, dels ved at give en oversigt over de hidtidige erfaringer om den manuelle arbejdsteknik, som den bør være for at være effektiv og forsvarlig fra et sundhedsmæssigt synspunkt, dels ved at danne grundlag for en skolemæssig undervisning i arbejdsteknik og dels ved at være en vejledning for instruktører, skovfogeder og skovarbejdere.«

Som det ses, har forfatteren sat sig et vidtspændende mål med bogen, og det kan straks siges, at han har nået det på en klar og overskuelig måde.

Bogen er inddelt i to hovedafsnit.

I. Arbejdsteknikkens betydning og forudsætninger.

Dette afsnit påpeger rigtigheden i og vigtigheden af, at den menneskelige arbejdskraft — legemet — anvendes på rigtig vis. Der gives en kortfattet gennemgang af bevægelsesapparatets anatomi, de fysiologiske funktioner og arbejdsbetingelsernes indflydelse på disse.

Fig. 91.

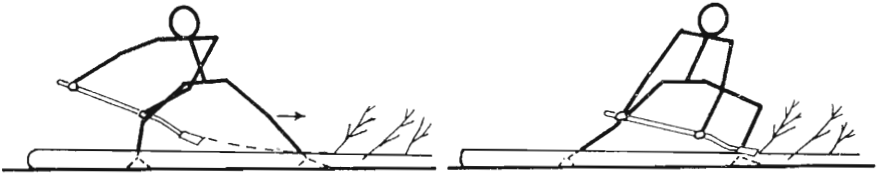

Fig. 92.

Fig. 93.

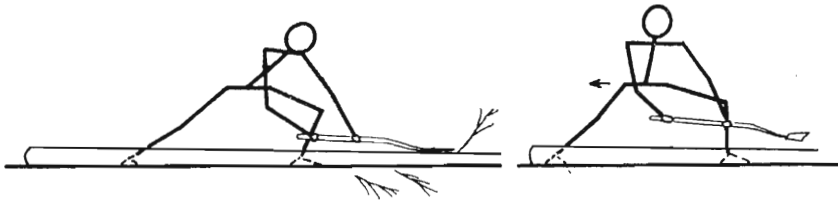

Fig. 94.

Fig. 95.

Herunder behandles den rette ernæring og påklædning. Ligeledes omtales risikoen for de ydre og indre skader, der kan opstå under arbejdet, og som på afgørende måde kan have indflydelse på arbejdsevnen såvel på kortere som på længere sigt.

II. Arbejdsteknikkens udformning.

Dette afsnit udgør $\frac{2}{3}$ af bogens sideantal. Med udgangspunkt i første afsnit gives der her en anvisning på den mest hensigtsmæssige arbejdsteknik for en række af skovbrugets arbejdsoperationer. Afsnittet dækker naturligt ikke alt og alle, men det giver gennem sine pædagogiske gode eksempler en klar

fremstilling af grundprincipperne i den til enhver tid mest hensigtsmæssige arbejdsstilling og bevægelsesteknik.

Som eksempel på nogle af bogens mange figurer, der støtter den verbale fremstilling, er her gengivet fem situationsbilleder af afkvasning med afkvasningsspade.

I parentes bemærkes, at figurerne generelt tager for lidt af den sideplads, der er blevet dem tildelt, men resten af papiret kan så anvendes til selvstændige notater, hvad der muligvis også er meningen.

Bogen henvender sig i sit formål direkte til en stor og forskelligartet læserkreds. Forfatteren er klar over de vanskeligheder, der er forbundet hermed, og har derfor gjort teksten let forståelig uden at ende i en popularisering af stoffet.

Bogen er en god vejledning for instruktører, skovfogeder og skovarbejdere. Dog skal det nævnes, at for dem, der måtte have interesse i at fordybe sig yderligere i emnet, skønnes litteraturlisten ikke at være helt dækkende.

Bogen er tredje omarbejdede udgave af forfatterens tidligere bog: »Arbejdstekniske råd og vink«. Det er en nyttig lærebog i emnet og kan som sådan anbefales.

Ebbe Udsen.

FRA LANDBRUGETS VERDEN

Landhusholdningsselskabet har nu for trettende gang sendt sin landbrugsfaglige årbog *Alt det Nyeste* på markedet.

Opdelt i syv grupper: planteavl, husdyrbrug, maskiner og redskaber, bygninger, havebrug, husholdning og økonomi, fortælles der om de fremskridt, der i årets løb er gjort på disse områder.

Hovedparten af stoffet henvender sig til landmændene, men også for deres hustruer — og for kvinder med interesse — for husholdning i det hele taget — er der nyttige tips at hente i bogen.

Den er redigeret af *J. Bælum, Olaf Hauch, V. A. Kjøller-Jørgensen* og *H. Wraae-Jensen*.

Fra Landhusholdningsselskabet foreligger også et andet værk — *Landbrugets Værkstedsbog*, der udsendes for første gang.

Den er redigeret af *Kr. Rask* og giver en omfattende beskrivelse af vedligeholdelsen og reparation af landbrugets maskinpark. Værdien heraf er i de seneste år blevet forøget med mange millioner kroner, og ved den rette pasning og pleje af de kostbare maskiner, er der betydelige summer at tjene for landbruget.

Begge bøgerne er indbundne. *Alt det Nyeste* koster 25 kr., *Landbrugets Værkstedsbog* 17 kr.

H. S.

Houborg plantage

Hedeselskabets sølvbæger tildelt en kvinde

Den 24. november blev Houborg plantage som tidligere nævnt 100 år, og jubilæet fejredes ved en sammenkomst på Houborg kro for en snævrere kreds.

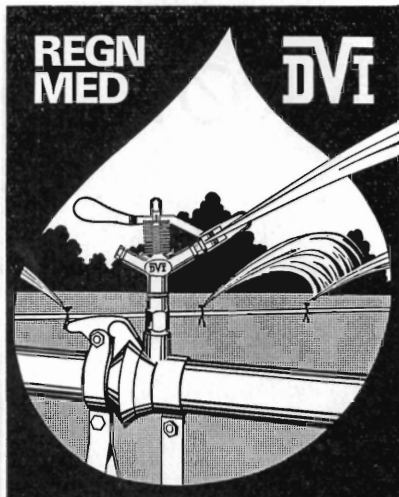
Ved denne lejlighed blev der fra mange sider sagt mange gode ord om plantagens betydning for egnen, ligesom der på forskellig måde udtryktes anerkendelse af Hedeselskabets indsats igennem 100 år.

*Fru Inger Momsen får sølvbægeret overrakt af direktør Heick.
Til højre ses hofjægmester Chr. Mourier-Petersen.*

Under meget stor opmærksomhed og med hjerteligt bifald fra forsamlingen hyldede direktør *Fr. Heick* bestyrelsens kvindelige medlem fru *Inger Momsen*, Skovlyst, og overrakte hende Hedeselskabets sølvbæger. Fru Momsen har været medlem af bestyrelsen siden 1934 og en kort tid bestyrelsens formand. Hun afløste i 1934 sin mand, Fred. Momsen, der havde været i bestyrelsen i over 30 år og næsten lige så længe dens formand. Hans fader igen havde været medstifter i 1866 og også i en meget lang årrække til hans død i 1901 formand. I sin varmtføjte tale gav *Fr. Heick* udtryk for, at sølvbægeret også var en hyldest til slægten Momsens indsats for hedesagen i almindelighed.

På Hedeselskabets vegne talte repræsentantskabets formand, hofjægmester *Chr. Mourier-Petersen* for plantagen og overrakte Hedeselskabets gave, en dirigentklokke.

VANDINGSANLÆG

Omg. levering

Ønsker De?

- ★ Gennemført kvalitet
- ★ Lette og stærke rør
- ★ De hurtige og robuste koblinger
- ★ Sprinklere, der vander jævnt
- ★ Sagkyndig og reel projektering
- ★ Anlæg, hvortil reservedele hurtigt kan skaffes,
- ★ fordi det er dansk arbejde —

*Henvend Dem
om brochure
og tilbud*

DANSK VANDINGS INDUSTRI

Snoghoj pr. Fredericia tlf. (059) 51111 Erritsø 211

PETERSEN & PEDERSEN

VIBORG

Telefon 195 og 325

Alt i elektricitet

TLF. 2 01 01

TLF. 3 40 46

Stort, farveillustreret
katalog
sendes gratis
på forlangende

Aktielselskabet
L. HAMMERICH & CO.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 · Tlf. 2 71 55 (3 lin.)
Århus

Kjellerup Betonvarefabrik ved J. T. Birk

Telefon Kjellerup 45 Efter kl. 17: Telefon Rødkjærbro 14

Fører kun $\triangle$ mærkede varer

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres. Forlang tilbud

Stenvad Cementstøberi

Telf. (063) Stenvad 6

Arnold Westmark

Alle $\triangle$ mærkede rør

ALTID LEVERINGSDYGTIG

Herning Hede- & Diskontobank

10,30—12,30, 14,30—17,00

Telefon (071 1) 5 - 273 - 720

Skive Cementstøberi

Knud Østergaard

Telefon (075 1) 921

N O R M B Ø R

med garantimærket $\triangle$

Imprægnering Brøndrør

Bjerringbro Cementvare- fabrik

Telf. Gentofte 938

Bjerringbro 8 11 11

Alle $\triangle$ mærkede rør
imprægnerede og
ulimprægnerede

Stort lager

Altid leveringsdygtig

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62 og
Fiskerihavnen

Røde drænrør

fra 2"—12" haves altid på lager

Forlang tilbud

„SOFIENLUND”
TEGLVÆRK

Telefon Ulstrup (0621) 10

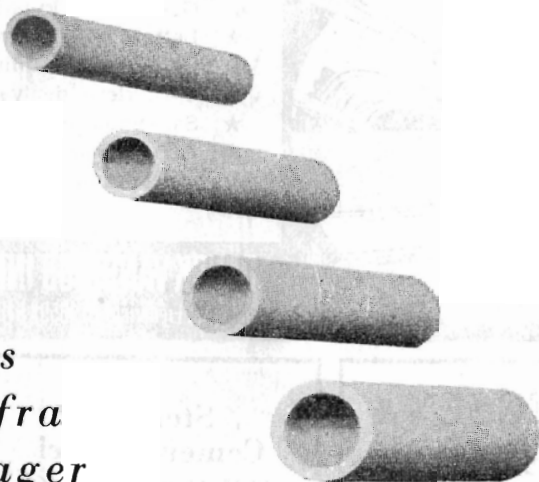
Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. a.

Alle størrelser i drænrør leveres
Telefon Viborg 1330

CLOCC®

Prima røde DRÆNRØR

*Kan leveres
omgående fra
teglværkslager*

TEGLKONTORET . ØLGOD
TELEFON (052-46211) nr. 58 og 458

fås i

BOGHANDELEN

**»DET INDVUNDNE
DANMARK«**

af Fridlev Skrubbeltang:
1. bd. (498 sider, illustreret)
uindbundet **76,00 kr.**

»E. M. DALGAS«

af Har. Skodshøj:
(228 sider, illustreret)
uindbundet **28,50 kr.**

